

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ

ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਗੋਸਾਈਂ ਜੇ.ਜੇ.ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ (MST) ਕੇਸਰੇ, ਛੱਤਰੂ (CHATRU) ਦੀ ਵਿਧਵਾ, ਮੁਦਾਲਾ-ਅਪੀਲੇਟ

ਬਨਾਮ

ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ (MST) ਪਾਰਬਤੀ (ਫੁਲਗਾੜੀ ਦੀ ਧੀ), - ਮੁਦਈ-

ਉੱਤਰਦਾਤਾ

1949 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 350

ਪੰਜਾਬ ਕਸਟਮ- ਵਿਧਵਾ- ਬੇਈਮਾਨੀ- ਕਾਂਗੜੇ ਦੀਆਂ ਗੱਦੀਆਂ, - ਬੇਈਮਾਨੀ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਬਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ-ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦਾਨ ਦੀ ਰੇਖਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਤੇਹਫਾ- ਉਲਟਾ- - ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਿ ਕੀ ਗੈਰ-ਪੁਰਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਤੇਹਫਾ ਭਾਵੇਂ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਗੱਦੀਆਂ (Gaddis) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਤ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੀਵਨ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦਾਨ ਦੀ ਰੇਖਾ ਅਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਦਾਨੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਲਾਈਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦਾਨ ਦੀ ਰੇਖਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਪੁਰਸ਼ ਸੰਪੱਤੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਦਾਨੀ ਰੇਖਾ (donees line) 'ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਅਨਿਯਮਤ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਤੇਹਫੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾਨੀਆਂ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਮਿਤੀ 18 ਮਾਰਚ, 1948 ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਚੱਕਣ ਲਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਮਿਤੀ 12 ਫਰਵਰੀ, 1949 ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਸਮੇਤ ਮੁਦਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਨ. ਅਵਸਥੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਕੇ.ਸੀ. ਨਈਅਰ ਅਤੇ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਗੋਸਾਈਂ, ਜੇ. ਇਹ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ ਗੱਦੀ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਫੁਲਗਾੜੀ ਨੇ 3 ਨਵੰਬਰ, 1935 ਨੂੰ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ 22 ਕਨਾਲ 19 ਮਰਲੇ ਰਕਬੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਬੀਰਬਲ ਨੂੰ ਇੰਤਕਾਲ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਤੇਹਫੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਮਰਦ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ

ਇੱਕ ਪਤਨੀ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ ਬਿਪਟੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫੁਲਗਾੜੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ (Exhibit) ਪੀ. 1, ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਫੁਲਗਾੜੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਬਿਪਟੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਤੋਹਫ਼ੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਬੀਰਬਲ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ (Exhibit) ਡੀ. 2, 29 ਨਵੰਬਰ, 1936 ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1937 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਦੀ ਵੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 9 ਅਗਸਤ, 1937 ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇਸਰੇ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੀਰਬਲ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਜਾਂ ਵਿਧਵਾ ਵੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। 10 ਜਨਵਰੀ, 1944 ਨੂੰ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ ਬਿਪਟੇ ਨੇ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਫੁਲਗਾੜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੋਹਫ਼ਾ ਜੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਬੀਰਬਲ ਅਤੇ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਬੀਰਬਲ ਲਈ ਫੁਲਗਾੜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਤੋਹਫ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇਸਰੇ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਨੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਤੋਹਫ਼ਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੁਲਗਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ ਕੇਸਰੇ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਵਿਧਵਾ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਕਿ ਤੋਹਫ਼ਾ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਮਾਣਯੋਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੋਹਫ਼ਾ ਸ਼ਰਤੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਬੇਈਮਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ, ਦਾਨੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਥੇ 1945 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 809 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 4 ਨਵੰਬਰ 1946, ਨੂੰ ਆਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ:-

"ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਦਾਲਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਨੀ ਕੋਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਤੇਹੜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ (12 P.R. 1892) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੇਹੜੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਨੀ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ. ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਨਵੇਂ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ:-

6. ਕੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਤੇਹੜੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?

7. ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸਨੇ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਪਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ?

8. ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਲਾ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

9. ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵਿਚ ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ?

ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। 18 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁੜ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਨਵੇਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੇਹੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਇਹ ਖਿਤਾਬ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਬੀਰਬਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇਸਰੇ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਸੰਪੱਤੀ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਬਿਪਟੇ ਤੇਹੜੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 9 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਮਾਣਯੋਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਕੋਲ ਦੁਬਾਰਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੱਦੇ ਨੰ. 6 ਅਤੇ 7 ਬਾਰੇ ਖੋਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ ਉਹ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਅੰਕ ਨੰ. 8 ਅਤੇ 9 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਰਾਜਪੂਤ ਗੱਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਤੇਹੜੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾਨੀ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ ਬਿਪਟੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ ਪਾਰਬਤੀ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਵਜੋਂ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਣਯੋਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ (Mst) ਪਾਰਬਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਵਜੋਂ ਉਲਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮਾਣਯੋਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ

ਅਪੀਲ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇਸਰੋ ਮੁਦਾਲਾ ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਯਾ ਕਿਸ਼ਨ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਚਾਰ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਏ: - ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ--

- (1) ਕਿ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਗੱਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਅਸੁੱਧਤਾ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ;
- (2) ਉਸ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਲਾਈਨ ਦਾ ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਸਿਰਫ਼ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾਨੀ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ;
- (3) ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਜੱਦੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਹ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਨੀ ਕੋਲ ਇਸ ਸੰਪਤੀ ਲਈ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਅਣ-ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ
- (4) ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ *ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ* (12 P.R. 1892.) ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਘੱਟ ਅਜਨਬੀ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਦਾਨੀ ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਪਹਿਲੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਰੈਟੀਗਨ ਦੇ *ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ* ਦੇ ਪੈਰਾ 31 ਅਤੇ ਮੁੱਲਾ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। *ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ* ਵਿੱਚ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 31 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਅਕਸਰ, ਪਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਵਿਭਚਾਰ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਕਸਟਮ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਬਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਇਸ ਲਈ, ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਅਸੁੱਧਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਸਟਮ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 47 ਅਤੇ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਐਲ.ਮਿਡਲਟਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 47 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਸਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?"

ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੜ-ਵਿਆਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਵੀ ਅਨੈਤਿਕਤਾ, ਜੇਕਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਠਾਕਰ, ਰਾਠੀਆਂ, ਜਾਟ ਅਤੇ ਨੂਰਪੁਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਗਿਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ-ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸਦਾ ਉਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤ ਉਹ ਉਸਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ।"

ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ, ਜੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਅਸੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ ਕੇਸਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੱਚਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਵਾਲ ਨੰ: 47 ਦੇ ਉੱਤਰ ਹੇਠ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣ ਦਰਜ ਹਨ ਪਰ ਗਦਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 88 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"ਮੌਜ਼ਾ ਬੰਦਲਾ--ਭੰਗੇ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਮੁਸੱਮਤ ਲੋਹਕਰੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਗੁਆ ਬੈਠੀ।"

ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਆਇਆ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਧਵਾ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਨਾ 89 'ਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੰਪਾਈਲਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨੋਟ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: -

"ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੋਰ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸੁੱਧਤਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਕ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ *ਮਹਾਜਨ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ ਪੁਰਬੋ ਅਤੇ ਹੋਰ* (I.L.R. 11 Lah. 424.). ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਗੱਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਿਵਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ। *ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਅਮ* ਨਾਲ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਗੱਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਰਿਵਾਜ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਅਪਵਿੱਤਰ ਬਣਨਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦਾਨ ਦੀ ਲਾਈਨ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਨੀ ਦੀ ਲਾਈਨ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਲਾਈਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੰਸ਼ਜ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਲਾਈਨ

ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। *ਐਮ. ਐਸ. ਟੀ ਰਾਮ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਐਸ. ਟੀ ਸ਼ਿਵ ਦੇਵੀ* (108 P.R. 1913.) ਵਿੱਚ, ਰੈਬਰਟਸਨ, ਜੋ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

“ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਅਸੁੱਧ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ-ਵਿਆਹ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਗੁਆ ਬੈਠਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਕਸਰ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬਣ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਜੱਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਇਸ 'ਤੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੇਹਫ਼ੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਭਾਵ, (1) ਇਹ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਉਹ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ (2) ਕਿ ਤੇਹਫ਼ਾ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, *ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ*, (12 P.R. 1892.)। ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਉਲਟਣ (reversion) ' 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੁੱਦੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕੇ। ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ., ਨੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 9 ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ, ਅਰਥਾਤ, 6, 7 ਅਤੇ 8, ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 9 ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਸੀ। ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਜੱਦੀ-ਪੁਸ਼ਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਭ ਕੁਝ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 1852 ਵਿਚ ਜਵਾਹਰ ਅਤੇ ਫੁਲਗਾੜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਵਾਹਰ ਅਤੇ ਫੁਲਗਾੜੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ

ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਜਵਾਹਰ ਅਤੇ ਫੁਲਗਾੜੀ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਹਰ ਅਤੇ ਫੁਲਗਾੜੀ ਦੇ ਹੋਰ ਭਰਾ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਕੇਵਲ ਜਵਾਹਰ ਅਤੇ ਫੁਲਗਾੜੀ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸੰਪੱਤੀ ਰੇਤ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਗੁਰੂ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰੀਤੂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਜੱਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਦੇਸੀ ਕੋਲ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾਨੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਤੋਹਫ਼ਾ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਬੀਰਬਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਫੁਲਗਾੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। P.W 10 ਅਤੇ D.W 7 ਅਤੇ D.W ਦੇ ਸਬੂਤ 8 ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਬੀਰਬਲ ਫੁਲਗਾੜੀ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਸਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਬੀਰਬਲ ਦੇ ਪੂਰਨ ਅਜਨਬੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਸਟਮ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਨੀ ਦੀ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੇਖੋ *ਦਾਸਾ ਬਨਾਮ ਮੁਸੰਮਤ ਹੀਰਨ* (47 P.R. 1919), *ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਅਮੀਨ ਚੰਦ*, (I.L. 2 Lah. 284), ਅਤੇ *ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ*, (I.L.R. 16 Lah. 3733)। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਛੱਤਰੂ (Chatru) ਅਤੇ ਬੀਰਬਲ ਫੁਲਗਾੜੀ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦੇ ਸੰਪੱਤਰ ਸਨ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਉਹ *ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ* (12 P.R. 1892.), ਅਤੇ *ਗੈਂਦਾ / ਗੈਂਡਾ* (Gainda) ਅਤੇ *ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਾਤਾ ਜੈ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* (A.I.R. 1944 Lah. 90.), ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹਨ। *ਇਹ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ* (12 P.R. 1892.) ਦੇ ਪੰਨਾ 60 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ:-

"ਹੋਰ ਕਬੀਲੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਾਦਾ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਪਤੀ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਰ ਮੈਰੀਡੀਥ ਪਲੇਡੇਨ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।, ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਸਟਾਕ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਮਲ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਹੈ।"

ਉਲਟਾਉਣ/ਰਿਵਰਜਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖੰਨਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾਮਾਦ ਜਾਂ ਨਿਵਾਸੀ ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ *ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ* (12 P.R. 1892.) ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ

ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾਨੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ।

ਮੈਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲਗਭਗ ਬਹਿਸ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਹੁਕਮ 41, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ 25 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਲਈ ਮੈਂਕੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ. ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮੈਂਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੈਂਕੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੇਪਰਾ, ਜੇ. -ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡੀ.ਕੇ.ਐਮ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੀਨੂੰ ਬਾਲਾ